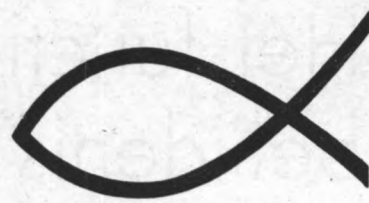

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De Geest, Schepper en Behouder

*„Zendt Gij uw Geest uit, zij worden geschapen” (Ps. 104:30a)
„En het zal zijn, dat al wie de naam des Heren aanroept, behouden zal worden” (Hand. 2:21)*

Pinkster-associatie

Als je aan een willekeurig aantal mensen zou vragen, waaraan ze het eerst denken als ze het woord 'Pinksteren' horen, zouden er wel eens zeer uiteenlopende antwoorden naar voren kunnen komen. Voor veel mensen is Pinksteren toch eigenlijk niet meer dan een extra lang vrij weekend, waarin je gaat proefkamperen, als het weer meezit en dat is dan vaak ook het enige waar ze aan denken als Pinksteren op de kalender in zicht komt: het weer. Anderen associëren Pinksteren vooral met gezelligheid, ze denken daarbij misschien aan vroeger, toogdagen van allerlei soorten verenigingen, waarbij je met elkaar uit was.

Weer anderen associëren Pinksteren met heel andersoortige gebeurtenissen: degenen die 1940 en 1945 meegemaakt hebben, kunnen zich vinden, zo stel ik me voor, in een gedicht van Muus Jacobse over de bevrijding, dat zegt, dat voortaan de jaren geteld zullen worden van Pinksterfeest tot Pinksterfeest. Immers zowel het begin als het einde van de tweede wereldoorlog viel in de buurt van Pinksteren. Van mensen die dat hebben meegemaakt, kan ik me voorstellen, dat voor het Pinksteren geassocieerd blijft met een andersoortige werkelijkheid temidden van een gruwelijk gebeuren.

Pinkster-tekenen

Wat Pinksteren echt is, leert de Bijbel ons natuurlijk. Wel is opvallend dat het ook daar iets geduchts is. iets wat tegen de soms gruwzame werkelijkheid opweegt: de uitstorting van Gods

DOOR
R. BRANDS
DEN HELDER

Geest wordt in één adem genoemd met tekenen van grote verschrikking, nl. met „bloed en vuur en rookwalm” (Hand. 2:19). Teken van verschrikking, ja, maar het zijn tegelijk ook tekenen die van God komen.

Het is hier al net zo als op andere plaatsen in de bijbel, dat tekenen die wij aan de natuur of misschien zelfs wel aan het werk van mensen toekennen, van God afkomstig blijken te zijn. Het is voor ons mensen onmogelijk om hierin de verhouding tussen Gods werken en de menselijke verantwoordelijkheid, tussen het handelen van God en het handelen van de machten der duisternis te doorgronden.

In Psalm 104 wordt, zonder dat God de auteur van de zonde genoemd wordt, gesproken over tweeërlei werken van God: vs. 29: „Verbergt Gij uw aangezicht, zij worden verdelgd, neemt Gij hun adem weg, zij sterven”. Dat zou je kunnen noemen het handelen van God wat de dood brengt, een regel die geldt voor al wat leeft. In tegenstelling daarmee staat het volgende vers uit Psalm 104, waar het gaat over het handelen van God, wat het leven brengt, het werk van Zijn Geest, Pinksteren in een notedop: „Zendt Gij uw Geest uit, zij worden geschapen en Gij vernieuwt het gelaat van de aardbodem”.

Pinkster-vragen en -antwoord

Het werk van de Geest Gods is dus scheppen, zó scheppen, dat alles nieuw wordt. Maar die constatering roept veel vragen op. Want wat zegt ons dat vandaag? Is dit niet een theologische constatering zonder meer?

Schepping in een oneindig ver verleden – dat wij schepselen zijn, geschapen dus door God, wat schieten we op met de constatering van zo'n feit? Waarom heeft de oude kerk gezongen: „Veni creator Spiritus” (Kom, Schepper, Geest)? We zijn toch al schepselen: waarom dan nog dat beroep op het scheppende werk van Gods Geest?

Een antwoord op deze vragen geeft Petrus in zijn explicatie van wat er op het Pinksterfeest in Jeruzalem na Jezus' hemelvaart gebeurt.

Hij ziet nl. de profetieën vervuld die niets minder betreffen dan de grote en doorluchtige Dag des Heren, de komst van Gods Rijk dus.

Die Grote Dag is dus toen begonnen. Dat de doorwerking, de definitieve doorbraak van die Dag nog zou worden opgeschort, omdat de „tijden der heidenen” nog als een intermezzo tussenbeide zouden komen, wist Petrus toen nog niet.

Maar wij, vandaag, weten dat die profetieën ook voor ons nog toekomst zijn, al blijkt er wel telkens iets van hun realiteit. Bloed en vuur en rookwalm zijn en worden maar al te vaak op de aarde signaleerd.

De barheid en boosheid van het leven kan ons maar al te vaak benauwen. Maar het is goed het citaat uit de profetie van Joël, zoals Petrus dat in zijn toespraak op Pinksteren gebruikt, in zijn geheel te lezen en niet te blijven staan bij 'bloed en vuur en rookwalm', bij die doodskans, maar juist op Pinksteren valt ook het woord van behoud: „Het zal zijn dat al wie de naam des Heren aanroept, behouden zal worden”.

Pinkster-leven

Geschapen worden (Psalm 104) en behouden worden (Hand. 2) zijn beide het resultaat van het werk van de Geest. Je zou die

Inhoud

- 177 Ds R. Brands,
De Geest, Schepper en Behouder
- 178 Ds A. van der Dussen,
Het functioneren van de belijdenis (2)
- 179 T. Hoekstra,
Aan mijn kinderen (gedicht van Muus Jacobse)
- 179 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 180 D. W. L. Milo,
Wat zijn verloren schapen?
- 182 Ds W. G. Rietkerk,
Francis A. Schaeffer
1912-1984

twee dingen onder één noemer kunnen brengen: De Geest behoudt door een nieuwe mens te scheppen. „Nieuw”, want vlees en bloed kunnen het Rijk niet erven. Maar er is bij dat 'nieuw' toch tegelijk wel sprake van continuïteit: het is dezelfde Henk, Kees of Karel (om eens andere namen te noemen dan Jan, Piet of Klaas), die als nieuwe mens behouden wordt. Een gebeuren, wat in z'n geheime diepte niet te omschrijven of te verklaren is, maar slechts blijmoedig te aanvaarden.

We behoeven dus geen theoretische verhandelingen te houden over alles wat er over de Geest van God gezegd wordt. We moeten niet in de eerste plaats vragen of wij iets met God kunnen, maar veeleer of de Geest iets met ons kan doen. En dan is er niet een soort controle nodig door nauwkeurige zelfobservatie. Maar nodig is het „aanroepen van de Naam des Heren”, nodig is het contact met onze Heer Jezus Christus, die het doodsoordeel voor ons gedragen heeft. Want alleen dan is de Geest-elijke vernieuwing ook realiteit in ons leven van vandaag: dan komt er pas echt leven.

Het functioneren van de belijdenis (2)

Vervolg van de inleiding gehouden voor Ned. Geref. en Chr. Geref. kerkeraden.

Maar holt die argwaan de trouw aan de belijdenis, waarvan in de bovengenoemde Verklaring getuigenis wordt afgelegd, niet uit? Wanneer je zo hamert op de Heilige Schrift als norm, óók van de belijdenisgeschriften, houd je dan uiteindelijk niet de Heilige Schrift als enige norm over? Anders gezegd: leidt deze afwijzing van het confessionalisme niet tot biblicisme?

Inderdaad staan onze Ned. Geref. kerken bloot aan het gevaar van een eenzijdige reactie op de vrijgemaakte hantering van de belijdenis als regel van het geloof. Eenmaal gefascineerd door de ontdekking, dat het levende en krachtige Woord van God nooit kan worden opgesloten in de confessie, maar daar altijd bovenuit gaat,¹⁾ is er stellig ontvankelijkheid voor de verleiding, om het kerkelijk belijden als een niet-bindende interpretatie van de inhoud van de bijbel te beschouwen. Toch is het geen holle frase, de Ned. Geref. bevestiging van trouw aan de belijdenis zoals die in 1974 werd afgelegd. Onze kerken beseffen nl. terdege, dat het levende en normatieve Woord van God ons bereikt, dankzij de confessionele duidelijkheid die de Reformatie verschaft heeft. Nadrukkelijk wordt in de Verklaring van 1974 dan ook verwezen naar de continuïteit met de kerk van alle eeuwen, waarin wij in onze tijd gemeente van Christus willen zijn. Onze positie wordt misschien het beste getypeerd door de lijn die Abraham Kuiper uitzette in 1880: „Wet des geloofs en des levens is mij alleen Gods Woord. Dát blijft, al het andere wisselt: (...) Slechts beginne men nooit van meet af, maar belijde zijn geloof steeds op de historische lijn, d.i. in aansluiting aan de Belijdenis der Vaderen, maar die zo mogelijk beter uitgedrukt, Schriftmatiger bepleit, scherper tegen de ketterij ook onzer dagen gehandhaafd, en zóó uitgesproken, dat ze ons eigen geslacht een woord op de lippen legde, dat naar onze behoefte ons het scherpwette zwaard reikt, om in den geestelijken tegenstand waaraan wij ten prooi zijn, met vaste hope en blijmoedig geloof pal te staan voor onze Heer.”²⁾

¹⁾ C. Veenhof, *Prediking en uitverkiezing*, Kampen 1959. 200.

²⁾ Aangehaald in C. Veenhof, a.w. 195.

DOOR A. VAN DER DUSSEN HAARLEM

De nadruk die Kuiper in 1880 al legde op de noodzaak, om de belijdenis verder te ontwikkelen en op de aktualiteit toe te spitsen – hij spreekt van „*voortdurende reformatie*” ook op het stuk der belijdenis³⁾ – kenmerkt ook de Ned. Geref. omgang met de belijdenis: En – durf ik beweren – in zekere zin eveneens de Chr. Geref. omgang met de belijdenis. In de nieuwe, Chr. Geref. liturgische formulieren zijn aanvullingen op en correcties van de belijdenisgeschriften aan te treffen. Zo wordt in het herziene Avondmaalsformulier nadrukkelijk gewezen op de toekomstgerichtheid van het Avondmaal: „Met groot verlangen mogen wij samen aan het Avondmaal uitzien naar de wederkomst van onze Heiland, Die ons genodigd heeft tot het bruiloftsmaal van het Lam. Dan zal Hij met ons de vrucht van de wijnstok nieuw drinken in het Koninkrijk van Zijn Vader.” Deze verwijzing naar het Avondmaal als een vooruitlopen op het bruiloftsmaal van het Lam, ontbreekt in zowel de HC als de NGB, maar vindt terecht een plaats in de huidige onderwijzing van de gemeente over de betekenis van het Avondmaal. In het nieuwe formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen worden de ouderlingen aangesproken op hun herderlijke taak, terwijl art. 30 van de NGB uitsluitend de dienaren des Woords 'herder' wil noemen. Ook hier een volkomen juiste bijstelling van de belijdenis aan de hand van bijbelse maatstaven. Ziehier twee voorbeelden van het proces van bijbels/kritisch toetsen van

³⁾ T.a.p.

de belijdenis, waaraan geen kerk ontkomt die ernst wil maken met de voortgang van het Schriftonderzoek in de loop der eeuwen, en de ontwikkeling van de geschiedenis. Gereformeerd-zijn kan niet bestaan in een pure herhaling van wat eeuwen geleden gezegd is; de kerk moet in aansluiting aan haar belijdenis blijven zoeken naar wat God door Zijn Woord in onze tijd te zeggen heeft.

De vraag naar het functioneren van de belijdenis kan echter pas ten volle beantwoord worden, door aandacht te schenken aan de manier, waarop de leden van de kerk in 1984 hun geloof in Christus beleven. Immers, zo brengt de bijbel de belijdenis van de kerk ter sprake: niet als het voorwerp van haar geloof, maar als de uiting van haar geloof.⁴⁾ 'Belijden' is in de bijbel de term voor het ten overstaan van de wereld uitdrukking geven aan het geloof in Christus. De belijdenisgeschriften zullen pas dan goed functioneren, wanneer zij vorm geven aan die *acte* van belijden: „Dat het leven en werken der kerk het *rechte* leven en het *rechte* werken van de kerk van Jezus Christus zijn, dáárom – en dáárom alléén! – gaat het in de belijdenis.”⁵⁾ Welnu, in die zin functioneren de drie formulieren van enigheid in de Ned. Geref. kerken, ook in de Ned. Geref. kerk te Haarlem, volop. Zij staan weliswaar niet als zodanig in het centrum van de belangstelling, maar werken des te meer in op de manier van christelijk leren en leven zoals onze kerken die door de Heilige Schrift geboden achten. Laat mij u daar tenslotte drie voorbeelden van geven – voor elk van de drie formulieren van enigheid één.

1. Wanneer wij in aanmerking nemen, dat de inzet van de HC, die de enige troost in leven en sterven ter sprake brengt, programmatisch is voor het geheel van dit belijdenisgeschrift, kunnen wij zonder overdrijving stel-

⁴⁾ A. A. van Ruler, *Hoe functioneert de belijdenis?*, in: *Theologisch Werk VI*, Nijkerk 1973, 90.

⁵⁾ A.w. 97.

len, dat de Catechismus nog steeds een zwaar stempel drukt op de vroomheid en geloofsbeleving die in de Ned. Geref. kerken worden nagejaagd. In een tijd, waarin velen het geloof laten opgaan in zijn politieke konsekventies, staat voor onze kerken centraal de persoonlijke verhouding tot God, gebaseerd op de verzoening in Christus Jezus, om van daaruit ook aandacht te hebben voor de konsekventies van ons geloof voor onze handel en wandel.

2. Het unieke gezag, dat door de NGB aan de Heilige Schrift als het door Gods Geest aan mensen ingegeven Woord van God wordt toegekend, wordt in de Ned. Geref. kerken metterdaad erkend. Met name op de prediking is de manier, waarop in dit belijdenisgeschrift zorgvuldig steeds weer gevraagd wordt naar de betekenis van het bijbelwoord als de beslissende norm, van grote invloed. Het zware accent op de uitleg van de bijbel en het uitgangspunt dat hij het laatste woord heeft inzake onze vragen en problemen, zijn bepalend voor de verkondiging van het evangelie in onze kerken.

3. De beslistheid waarmee in de Ned. Geref. kerken de kinderdoop wordt verdedigd, laat zich o.a. verklaren uit de instemming met de hoofdstelling van de DL, dat onze keuze voor God voorafgegaan en bepaald wordt door Gods keuze voor ons. In de discussie met allen die de kinderdoop verwerpen, blijkt steeds weer het verkiezend voornemen van God het punt te zijn waar alles om draait: aanvaardt God een mens tot Zijn kind, afhankelijk van diens geloofsbeslissing, of is het geloof niet meer dan het menselijk antwoord op de genade waarmee God ons, zonder voorwaarden te stellen, vanuit Zijn eeuwigheid tegemoet komt? Geleerd door de DL herkennen onze kerken deze tweede lijn als voluit bijbels, en wordt vrijmoedig gekozen voor het bedienen van de Doop aan kinderen van gelovigen, hoewel die nog niet een bewuste keuze voor God hebben kunnen maken.

Deze drie voorbeelden illustreren, hoezeer de Ned. Geref. kerken gevormd zijn door de drie formulieren van enigheid in hun belijden van Christus als Heer. Of iedereen zich daarvan ten volle bewust is, is een andere zaak. In leerlieden en catechese wordt in elk geval stelselmatig ontvouwd, hoe onze vaderen het spoor hebben gewezen, waarin wij in onze tijd verder willen gaan.

Aan mijn kinderen

Kindren van mij, ik leg deze gedichten in jullie kleine, onzekere handen neer, dat je, ze later lezend, op ziet lichten de noden en verlossing van weleer.

Ik wil nog eens met opgeheven hoofde en een hartstochtelijke dankbaarheid het zeggen: ja, 't is waar wat wij geloofden, kind'ren, 't is waar, 't is waar, wij zijn bevrijd!

O, in vrij land mogen jullie leven, en wij zijn vrij van wat ons heeft benauwd: angst dat we jullie moesten overgeven aan 't Beest der eeuw dat alle geesten knauwt,

angst voor een volk van trieste slavenzielen dat schichtig kijkt en praat achter de hand, angst dat de besten zonder weerklink vielen, angst voor een dood, een onbewoonbaar land...

Maar nu ik weer door dorpen en door steden de vlaggen heb zien waaien op de wind, van oost tot west het land heb doorgereden als een die overal zichzelf hervindt,

nu er van alle daken, alle ramen geroepen werd wat lang verborgen lag, kregen de dingen weer hun eigen namen, zoals voor Adam op zijn scheppingsdag!

Wij zijn ons zelf weer! jubelden de kleuren... Want wat een vlag zegt, kun je pas verstaan, als je vijf jaar achter gesloten deuren de strakke plooiën door je hand liet gaan:

een vlag leeft in de wind, een vlag wil vrij zijn, hoog in de lucht uitlaaien als een vlam, die doopt met vuur van goddelijk nabijzijn elk huisdak waar de geest in wederkwam...

't Was Pinkster, toen 't begon, maar wij, verblinden, hadden het Pinksterfeest niet meer herkend. O, laten we ons opnieuw met God verbinden, nu Hij met Pinkster Zijn verlossing zendt,

biddend dat Hij Zijn wind op ons laat waaien, ons slappe lichaam weer met kracht omgordt, boven ons hoofd Zijn vuurtongen gaan laaien, in onze geest Zijn Geest worde uitgestort!

Hoor, hoe de mond weer vrijuit leert spreken die zo lang heeft gezwegen, als een graf! kindren, gedenk van jaar tot jaar dit teken, zwijg nooit, als je de Geest te spreken gaf!

Gedenk 't verbond van jullie kindse jaren, de doop met vuur en wind, als door Gods hand: wie dit bewaart, zegt God, zal Ik bewaren, eeuwigen doen wonen in een vaderland,

maar wie 't verbond brak, voor Mijn oog gesloten, de trouw verstiet, hem doe Ik desgelijk: Ik zal hem eeuwig uit Mijn volk verstoten als een verrader van Mijn hemels rijk...

Kindren, ik bid dat God jullie mag sparen tot een lang leven uit een vrije geest, alleen vergeet nooit dat voortaan de jaren tellen van Pinksterfeest tot Pinksterfeest.

Want geen volk zal ooit opstaan tot nieuw leven dat niet zijn vrijheid uit Gods hand ontving. Daarom heb ik dit boek voor je geschreven, van vuur en wind, tot een herinnering.

Muus Jacobse, 1945

Aangrijpend

Vorige maand kwam er weer een boek uit van Maarten 't Hart, die in Maassluis geboren en getogen is. „Het roer kan nog zesmaal om” is de titel en op het omslag zie je de schrijver staan aan de haven hier. Op de achtergrond, over het water heen, staat de Grote Kerk en inderdaad getuigt het boekje van de afstand die er gekomen is tussen zijn schrijver en de kerk. Dat vlak achter de auteur de sleepboot „Furie” ligt, zal wel niet als symboliek bedoeld zijn en 't Hart heeft misschien zelf niet geweten, dat hij pal voor het huis van mevrouw Cordia stond. Hij kijkt, om zo te zeggen, haar huiskamer binnen. In eerder werk heeft hij de „bovenmeester Cordia” als een schertsfiguur neergezet. Het zal de weduwe en dat de meester royaal eerherstel de kinderen-Cordia goed doen, krijgt van Maarten 't Hart, want Cordia heeft Maarten klaar-gestoomd voor het lyceum en daar veel voor over gehad (blz. 33-35).

De vrijgemaakte kerken staan er in dit boek gekleurd op, blz. 225-239. „Oom Nico” speelt uiteraard weer een rol, maar ook prof. J. Kamphuis komt het

Pastorale Notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

podium op. Gek, je hoort of leest nooit meer iets van of over hem en dan loop je hem opeens tegen het lijf in een boek van Maarten 't Hart. Kamphuis neemt na de kerkdienst in Blokzijl „oom” even apart om te spreken over de naderende scheuring, die „de Enige Ware Kerk zal opsplitsen in Twee Enige Ware Kerken”. Maarten 't Hart heeft de vrij-making bestudeerd; in Maassluis kerkte hij 's morgens in de vrijgemaakte kerk, voor studenten in Leiden houdt hij er een lezing over, hij erkent de „zaaks-gerechtigheid” van de vrijmaking en hij kent Vonk als prediker en via diens boeken. „De voorzeide leer”, schrijft Maarten 't Hart. Hieruit zie je maar weer, hoe ongelukkig de keuze voor de titel was van die reeks, want nu is het „de leer

van de voorkant”. Alleen wie het oude doopsformulier van buiten kent, weet wat er bedoeld is met „De voorzeide leer”. Aangrijpend is het gesprek met een meisje in Katwijk op de zondag na de scheuring daar. Haar verkering met een jongen van de andere kerk loopt gevaar en Maarten tracht haar te troosten. Hij voelt zich tot haar aangetrokken, maar weet dat „het” nooit iets worden kan, want zij is „werkelijk mooi” en hij bepaald niet. Ik denk dat er in die tijd wat meer over de molensteen geprekeerd had moeten worden, over het ergeren van de kleinen. Dat leert dit boek aan het volk. Maar toch, dat boek. Jezus wordt „nogal een opschepperige man” genoemd en daar kan ik niet tegen. Het omslag zegt dat het boek een behoorlijke dosis venijn bevat. Inderdaad. Ook hier vooral in de staart. Christelijke mensen kunnen aardig zijn en subjectief eerlijk, maar ze verkondigen leugens. Dat is de tendens van het verhaal. Ik vermoed dat het jongeren zal aangrijpen, zoals dat met mij het geval was. Als ze het verslonden hebben, moeten we erover proberen te praten met ze, want het boekje vreet aan je geloof.

Redactie

Ir. A. W. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

Wie de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding enigszins bewust heeft meegemaakt, wordt in de maand mei telkens weer met belangrijke herinneringen geconfronteerd. En hoe diep dat allemaal wel zit, blijkt uit de nog steeds doorgaande stroom van boeken over die tijd. Van verschillende kanten heb ik bovendien de vraag gehoord: Wat hebben we gedaan met de vrijheid die we in 1945 hebben gekregen? Onlangs las ik ergens over een gesprek tussen twee mensen. De ene was geboren in 1920, de andere in 1960. „Ik ben nog van voor de oorlog”, zei de oude man. „Ja”, zei de ander, „ik ook.” En wat te denken van cynische uitspraken als: „Geen nieuwe atombommen, vóór de oude op zijn!” Op vakantie in Zweden las ik ergens op een muur gekalkt: „Auschwitz is a lovely place.” (Vertaal maar met: Auschwitz is een verrukkelijk oord.)

Wat hebben we met onze vrijheid gedaan? Mijn gedachten vliegen van links naar rechts. Een andere herinnering: Ergens in Zuid-Duitsland vond ik een heel klein oorlogskerkhof; daar lag onder andere een Russische soldaat van zeventien jaar, doodgemarteld door de Gestapo. Zeventien jaar! Ik dacht aan mijn leerlingen op school: zeventien jaar! Hebben wij onze vrijheid ontvangen uit Gods hand en hebben wij die vrijheid bewaard voor onze kinderen? Wat hebben wij ermee gedaan?

Muus Jacobse oftewel Klaas Heeroma kon dit gedicht in 1945 voor zijn kinderen schrijven. Nu we bijna veertig jaar verder zijn, zou je jaloers op hem kunnen worden. Er wordt al gesproken over het gevaar dat onze jeugd (zeventien jaar!) een nieuwe „lost generation” dreigt te worden, een verloren generatie voor wie geen plaats is op de arbeidsmarkt; niemand zit op hen te wachten. Wat moet je straks zeggen, als ze hun diploma in ontvangst komen nemen? Als christenen, als gereformeerden, als vrijgemaakten moeten we maar geen al te grote woorden gebruiken. „Staat dan in de vrijheid waarmee Christus u vrijgemaakt heeft.” Boven welk kerkelijk blad stonden die nogal triomfalistisch aandoende woorden ook weer?

Ik begin meer en meer te beseffen dat de werkelijke vrede die de Here ons brengt, inderdaad alle verstand te boven gaat!

Leest u het gedicht nog eens door? Ik heb het gehaald uit de bundel „Vuur en wind”, gedichten die merendeels illegaal in de oorlog zijn verschenen en na de bevrijding zijn herdrukt.

T. Hoekstra

CANON

DE GEEST DIE AL ... LE DIN - GEN

SCHIEP, IN HE ... MEL EN OP

AARD', DIE TIJD EN RUIM - TE

STIL DOOR - LIEP, HET . LE - - VEN

EN DE LEN - TE RIEP, IS ON - ZE

ER - - BIED WAARD:

De Geest die alle dingen schiep

1. De Geest die alle dingen schiep
in hemel en op aard',
die tijd en ruimte stil doorliep,
het leven en de lente riep,
is onze eerbied waard.
2. De Geest die mensenlevens weeft
diep in de moederschoot,
die waar wij heengaan ons omgeeft,
heel ons bestaan in handen heeft,
het leven en de dood -
3. De Geest die de gemeente leidt
door de geschiedenis,
die in de oude-en nieuwe tijd
voor haar gewonnen heeft de strijd
en in haar midden is -
4. De Geest van kennis, raad en kracht,
die op de Christus rust,
Hem inzicht en Hem wijsheid bracht,
zodat Hij vrees voor God betracht,
zijn leven en zijn lust -
5. Geef deze Geest nu ook aan mij,
hoor Here, mijn gebed.
Maak mij gewillig, maak mij blij,
wees met uw Geest mij zeer nabij,
Gij, die mijn leven redt!

Melodie: Jan Mulder
(ingestuurd met toestemming van Ds Veefkind)

Koos Veefkind

D. W. L. MILO / DALMALLY

Wat zijn verloren schapen?

Wanneer we ons gerealiseerd hebben, dat „heel Israël” tenminste het Tienstammenrijk en ten meeste het volk van de 12 stammen Israëls betekent, kunnen we verder gaan. We kunnen trachten vast te stellen, wie die verloren stammen zijn, voor wie God de Heere nog zulk een overvloed van rijke beloften heeft lopen. Want bij een opvallende erfenis loont het de moeite, de erfgenamen op te sporen.

Toen onze Heiland aan zijn twaalf discipelen de instructie voor hun apostolisch werk gaf, noemde Hij drie dingen ¹⁾:

niet naar de heidenen gaan,
niet naar de Samaritanen (halve heidenen) gaan,
maar naar de verloren schapen van het huis van Israël gaan.

Daar moeten we niet aan voorbijlopen. Dat is een belangrijke instructie, die het leven van de apostelen tot het einde gestempeld heeft. Van zending in Juda, onder de Joden dus, wordt niet eens gesproken. Daar predikte de Heiland zelf ²⁾, daar ging Hij twee tot drie jaar rond, daar heeft Hij de kruisdood gevonden. Maar ook de heidenen - waar wij het eerst aan zouden denken - worden nog niet op hun program gezet; daar is later Paulus speciaal voor aangewezen. Naar wie werden de twaalf dus gestuurd? Naar de verloren schapen van het huis Israëls.

Dat huis Israëls, zo hebben we gezien, bestond niet uit Juda - maar uit het Tienstammenrijk plus Juda plus wie sedert eeuwen en sedert de Babylonische ballingschap verstrooid waren. Wanneer we Calvijn naslaan zien we, dat Calvijn begreep dat de apostelen *niet* naar de heidenen werden gestuurd - maar dat hij een bladzijde verder ³⁾ vaststelde, dat ze *dus* naar de heidenen zijn gegaan. Maar zo komen we er niet uit; we zullen zelf, en dieper, moeten graven.

Weliswaar heeft de Heiland, na zijn opstanding, het zendingsbevel uitgebreid tot „al de volken ⁴⁾” - maar de preferentie van de „verloren schapen van het huis van Israël” is *niet verval*len. Dit moeten we in het oog houden.

-0-

De Heiland sprak vaker over verloren schapen ⁵⁾. Schapen die aan dieven en rovers zijn overgeleverd, bijvoorbeeld. Hij noemde Zich de goede herder, die zijn leven voor zijn schapen stelt; waarmee Hij zijn discipelen instrueerde, hoe zich ten aanzien van hun bekeerlingen te gedragen ⁶⁾. Ook dit moeten we ter harte nemen, wanneer we naar de erfgenamen van Gods beloften zoeken. Want de apostelen hebben vrijwel allen hun leven gegeven voor hun schapen, welke schapen - als de apostelen hun opdracht trouw hebben uitgevoerd - bij voorkeur verloren schapen van het huis van Israël waren: mensen uit het Tienstammenrijk.

Tegen een Phoenicische vrouw, die om hulp vroeg, sprak de Heer: Ik ben slechts gezonden tot de verloren schapen van het huis van Israël ⁷⁾. Dat kwam overeen met zijn opdracht aan zijn apostelen. Maar op haar duidelijk gelovig aandringen weigerde Hij haar verzoek toch niet. Ook dat klopte met de uitbreiding, welke Hij later aan zijn dienaren gaf. Was het bondsvolk niet daartoe geroepen: om Gods heil voor de gehele wereld te betekenen?

Ook over nog andere schapen heeft de Heiland gesproken ⁸⁾. Hij kende „nog andere schapen, die niet van deze stal zijn; ook die moest Hij leiden en zij zouden naar zijn stem horen en het zou worden één kudde, één Herder”. Ook voor deze schapen zou de Heiland zijn leven beschikbaar stellen ⁹⁾ en over deze doelstelling kwam verdeeldheid onder de Joden, die er niets van begrepen.

Begrijpen wij het wel? Er is veel gegist naar de betekenis van deze

duistere zinspeling en er zijn diverse oplossingen voor het raadsel gevonden. Mogen wij er de onze aan toevoegen? Dan denken wij aan de belofte, door Ezechiël geprofeteerd: „En Ik zal hen tot één volk maken op de bergen van Israël en één koning; niet langer twee volken en twee koninkrijken”¹⁰⁾. Dan had de Heiland de „verloren stammen” op het oog, dragers van Gods onberouwelijke beloften, niet minder dan de Joden.

Hij predikte voor deze stal, voor de Joden; een betrekkelijk klein deel van het Tweestammenrijk. Maar de grote massa van het bondsvolk (de andere stal) leefde buiten Palestina, was weggevoerd naar Assyrië; en vandaar tot de einden der aarde getrokken. Waar dan wel? Naar Egypte, naar Pathros (dat is Zuid-Egypte of Soedan), naar Elam, dat zijn de hooglanden ten Oosten en Noordoosten van Babylonië; ook naar Sinear (Babylonië), naar Ethiopië of Abessinië, naar Hamath oftewel Phoenicië en naar de kustlanden der zee¹¹⁾, welke een hoofdstuk apart zouden kunnen beslaan. Al deze landen wilde Hij bereiken door zijn apostelen. Het zendingsveld lag zo ver over de aarde verspreid, dat de Heiland er bij zei: ge zult niet alle steden van Israël zijn rondgekomen¹²⁾, voordat de Zoon des mensens komt. De schapen zonder herder waren verstrooid „onder allerlei volken, die ze niet kenden”¹³⁾. Babel kende men wel – Hizkia had de diplomaten gaarne ontvangen. Assyrië kende men ook maar al te goed. Maar de verloren schapen waren naar andere landen gegaan, of gevoerd, of gevlucht, die ze voorheen niet kenden.

Op nog enkele plaatsen van het oude testament willen we wijzen, wanneer het om verloren schapen of schapen zonder herder gaat¹⁴⁾. Jesaja tekent de nood van een herderloze kudde: de wachters zijn blind, zij allen hebben geen kennis, zij zijn allen stomme honden, vraatzuchtig, onverzadigbaar; herders, die niet weten acht te geven. En Jeremia is nog strenger over verwaasde herders, wier kudde verstrooid is¹⁵⁾; over herders, die de schapen, welke de Heere weidt, verderven en verstrooien; die neergeveld, verbrijzeld en geslacht zullen worden; over een kudde verloren schapen, misleid door hun herders. We denken aan herders als koning Achab, die terwille van een wijngaard zijn naaste liet vermoorden; aan koning Jerobeam, die het volk door middel van zijn kalverendienst uit de tempel hield. De verloren schapen van het huis van Israël – dat is Gods ganse bondsvolk, dat misleid, verlopen en verloren is.

—O—

Wanneer duidelijk is geworden, dat „heel Israël”, Gods oogappel, het volk van zijn genadige keuze op een aantal Joden na, aan het Palestijnse oog was onttrokken, komt de vraag op: wat deden de apostelen nu met de opdracht van hun Meester? Wisten zij het adres van de verloren schapen?

Het antwoord kan categorisch zijn: natuurlijk wisten zij, waarheen ze moesten trekken. De Heere geeft nooit onmogelijke opdrachten. De apostelen hebben, als hun Meester, geweten waar Noord en Zuid, waar Oost en West lagen en waar de „einden der aarde” zich bevonden. Dit is geen speculatie – althans niet meer dan Jacobus deed, toen die zijn algemene zendbrief „aan de twaalf stammen in de verstrooiing” adresseerde. Want Jacobus, de broeder des Heeren, opvolger van Petrus als bisschop van Jerusalem, schreef zijn kostelijke en wijze brief niet aan de (sedert Stefanus' dood¹⁶⁾) in Judea en Samaria ondergedoken christen-Joden, maar aan gans Israël, aan de twaalf stammen. En de schrijver van zulk een wijze brief wist stellig de adressen; wist als een wijze herder waar hij zijn schapen kon vinden.

Dat moeten de andere apostelen even goed hebben geweten. Om de verstrooide schapen van het huis Israëls te vinden, behoeven we dus maar de apostelen te volgen. Dan komen we vanzelf in de juiste landen: Noord en Zuid, Oost en West en de verre eilanden der zee.

Er is slechts een moeilijkheid. De Bijbel zwijgt vrijwel geheel over de zendingsreizen van de twaalf apostelen – vermeldt des te uitvoeriger de reizen van de heiden-apostel, Paulus. Wij moeten dus ons licht opsteken bij de oudste kerkelijk geschiedschrijvers en daarmee kritisch omgaan; onderzoekende alle dingen en het goede behoudende.

Voor we daarmee beginnen – en er liggen verrassingen te wachten – willen we vast één ding noemen. De Assyrische vorst Salmanassar III liet een gedenksteen na, waarop koning Jehu staat afgebeeld met de naam: „Zoon van Omri”. Deze steen van Mesa wordt bewaard in het Brits Museum te London. Omri was de eerste koning van Israël,

die in authentieke bronnen buiten het oude testament vermeld wordt. Lang daarna werd Israël nog steeds „huis van Omri” genoemd¹⁷⁾. Welnu, toen de Assyriërs 150 jaar na Omri de tien stammen wegvoerden, spraken ze over Gods volk nog als „het volk van Omri”. De naam werd geschreven als G'omri, later veranderd in Kumri, Cymry. Eerste verrassing: de Kelten van Wales noemen zich officieel nog steeds Cymry en zeggen daarbij af te stammen van Israël. Dat is dan nog maar een klein deel van het Tienstammenrijk, want dat rijk is verspreid over de gehele aarde.

Zullen we verder gaan als er weer plaats is?

¹⁾ Matt. 10 : 5, 6 — ²⁾ Matt. 11 : 1 — ³⁾ Instit. I, 497/8 — ⁴⁾ Matt. 28 : 19 — ⁵⁾ Joh. 10 — ⁶⁾ zie ook Jes. 40 : 11 — ⁷⁾ Matt. 15 : 24 — ⁸⁾ Joh. 10 : 16 — ⁹⁾ id. : 17 — ¹⁰⁾ Ez. 37 : 15 — ¹¹⁾ Jes. 11 : 11 — ¹²⁾ Zach. 7 : 14 — ¹³⁾ Matt. 10 : 23 — ¹⁴⁾ Jes. 56 : 10, 11 — ¹⁵⁾ Jer. 10 : 21; 23 : 1; 25 : 34; 50 : 6 — ¹⁶⁾ Hand. 8 : 1 — ¹⁷⁾ W.P. Enc. onder Omri.

Persschouw

De hippie en de theoloog

In de rubriek: Globaal Bekeken, geeft Ir. v. d. Graaf elke week in het blad „De Waarheidsvriend” allerlei verhalen en citaten door, die hij opgevest heeft uit de diverse kerkelijke bladen, die regelmatig zijn aandacht boeien. Eén van die verhalen treft u hieronder aan. Het is, dacht ik, de moeite van het lezen waard!

De hippie en de theoloog is de titel boven een zeven strofen tellend gedicht van Annie Dansen-Top, dat ik aantrof in de driemaandelijksse krant van de school met de Bijbel te Genk, getiteld **Denk aan Genk**. Hier volgt de enigszins hippe inhoud, die toch treffend een actuele kwestie verwoordt.

*In het rumoer'ge Amsterdam
Daar zat een hippie op de Dam
Zijn bijbeltje te lezen;
Toen hij iets wonderlijks vernam.
Terwijl er een theoloog langs kwam,
Werd God luidkeels geprezen.*

*De theoloog liep haastig voort,
Maar toen hij d'uitroep had gehoord
— Hij schuwde fanatieken —
Keek hij opeens geheel verstoorde,
Want hij verwachtte zulk een woord
Niet van zo'n excentrieke.*

*Hij zag hem zitten op een tree
En zei: 'Zeg vriend, deel mij eens mee
Wat is er zo bijzonder?'
'Nu, zei de hippie, 'het idee ...
Dat er een pad kwam door de zee,
Dat vind ik echt een wonder!'*

*'Ik moet je zeggen tot mijn spijt',
Zei d'ander vol schijnheiligheid,
'Dat is gewoonweg larie ...
Het is al lang 'n bewezen feit:
't Was heel ondiep toen in die tijd.
Maak dus niet zo'n bombarie ...'*

*De hippie was zichtbaar ontdaan
En d'ander die was heengegaan
Dacht hem te overtuigen.
Hij had er niet bij stil gestaan
Wat hij die knaap had aangedaan ...
Toen hoorde hij hem juichen!*

*Hij was al bijna bij de brug.
Maar keerde op zijn schreden terug,
Wel enigszins nieuwsgierig.
En heel verbaasd en ietwat stug
Vroeg hij: 'Vertel mij nu eens vlug:
Wat is er zo plezierig?'*

*'Wel, als dat werkelijk zo is,
Dan vind ik die gebeurtenis',
Zei d'hippie met een schater,
'Nog van veel meer betekenis,
Dat Farao verdronken is
In zo'n klein laagje water! ...'*

Je kunt tegen de Schriftkritiek aangaan via een hele preek. Je kunt het ook doen op de manier zoals boven aangegeven. Via een ludieke vormgeving wordt hier de mond van de aanrander van het Schriftgezag volledig gesnoerd. Met een dergelijke methode heeft de duivel het bijster moeilijk. Want zo wordt de doorbraak van het Godsrijk gemarkeerd en geïllustreerd!

O. Mooiweer, Enschede

Reformatorische

Bijbelschool te Zeist

Op vrijdag 22 juni a.s. zal de sluiting plaatsvinden van het cursusjaar 1983-1984 van de Reformatorische Bijbelschool te Zeist.

Aan hen die afstuderen zal het Getuig-schrift worden uitgereikt. Deze uitreiking zal plaatsvinden in het gebouw van de Reformatorische Bijbelschool, Krakelingweg 10 te Zeist. Vanaf 19.30 uur is er gelegenheid tot koffiedrinken en ontmoeting. De officiële uitreiking begint om 20.15 uur.

De avond is voor ieder vrij toegankelijk. De afstuderenden, die het Getuig-schrift van de 3-jarige opleiding ontvangen zijn: Anton Admiraal, Ellineke Bolt, Caroline Borms, Elly Buijs-van der Wiel, Mieke van Dis-Baars, Aad de Jong, Corné Kieboom, Gerda Leene, Piet Mol, Marja Oosterloo-de Zwaan, Jans Post, Gerrit Schouten, Lammy Smit, Jan-Piet Vlasblom.

Degenen die de 1-jarige Vormingskursus afsluiten zijn: Albie Boer Annette Dingemanse, Tineke Elsinga, Ria ten Klooster, Robert Kooy, Elene de Kruyf, Maggie het Lam, Gerry Lugthart, Sam van der Meij, Bouwe Siebenga.

Voor de nieuwe cursus zijn nog enkele plaatsen open. De Reformatorische Bijbelschool wil mensen opleiden tot kerkelijk- of pastoraal werker, godsdienst-onderwijzer, en tot werker in evangelisatie of zending. De 1-jarige Vormingskursus is zeer geschikt voor mensen die persoonlijke toerusting willen ontvangen.

Francis A. Schaeffer 1912- + 1984

„Ook al belijd ik met luider stem en erken in ten stelligste ieder deel van de waarheid van God, behalve nu juist dat kleine onderdeel dat de wereld en de duivel op dat moment aanvallen, dan belijd ik Christus niet, hoe luidruchtig ik Christus ook verkondig. Waar de strijd woedt, is de solidariteit en de trouw van een strijder vereist, en wanneer men op alle fronten strijdt behalve op dit ene, dan komt dit in feite neer op een vlucht en is men onteerd.”

Maarten Luther

Als wij dr Schaeffer vandaag herdenken ¹⁾ dan is dit citaat van Luther het meest geschikt om zijn persoon te typeren. Het hing aan de houten wand geprikt in het halletje van Chalet les Mèlèzes in Huémoz in Zwitserland waar Schaeffer lange jaren woonde en waar talloos velen eenabri (= schuilplaats) vonden. Ik heb er zelf vaak naar gekeken als ik daar stond te wachten op maaltijden die in l'Abri nooit op tijd begonnen. Dan liepen daar tien tot vijftien mensen rond de huiskamer van de Schaeffers, je hielp wat met de tafels klaarzetten of je raakte in gesprek met een meisje, dat uit Budapest was weggevlucht, of een anglicaanse geestelijke op doorreis. De sfeer was er altijd ongedwongen en hartelijk en er werd over alles gesproken wat er zich maar in onze samenleving voordeed. Vooral gedurende de soms uren durende maaltijden in de toch betrekkelijk kleine eetkamer van hooguit 4 bij 5 meter van de chalet van de Schaeffers, waar zij sinds 1955 woonden.

Ja, wat was nu typerend voor de persoon van dr Schaeffer, zoals hij zijn loopbaan begon als predikant in een kleine presbyteriaanse gemeente in de V.S. (1938), zoals hij door Europa reisde na de oorlog van 1948-1955 met name als leider van „Children for Christ” en zoals hij tenslotte vanaf 1955-1984 de geestelijke vader werd van het zo ondefinieerbare l'Abri-werk.

Grote bekendheid heeft hij om al deze activiteiten niet gekregen. Die is pas gekomen toen de in l'Abri geboren boeken en films hun uitstraling kregen naar buiten toe en Schaeffer ineens en voor hem zelf totaal onverwachts in het voetlicht van de publiciteit kwam. Van 1975-1984. Er zijn zoveel typering te geven van Schaeffer! Evangelist, zegt Trouw. Zeker dat was hij in hart en nieren. Cultuurfilosoof zegt de E.O. Zo kan je hem wel noemen met zijn totaalvisie over zo veel gebieden van onze cultuur. Goeroe van nieuw-rechts noemde Newsweek hem meer smadelijk maar als daarin iets meeklinkt van 'nouvelle-droit' van de franse nieuwe filosofen dan mag het van mij. Voorvechter van christelijk onderwijs, strijd tegen abortus... Zo kan ik doorgaan, maar al deze typering reiken bij lange na niet toe.

Voor hen die Schaeffer gekend hebben zal hij wel het meest geliefd blijven om zijn persoonlijkheid. Hij kon luisteren en liefhebben. Hij had de unieke gave om ieder mens die hij ontmoette als mens te ontmoeten. Een gesprek met hem in zijn slaapkamer waar hij tallozen ontving of wandelend over bergwegen rond Huémoz had iets onvergetelijks. Dat kwam door de persoonlijke diepte die Schaeffer erin bracht en niet te vergeten ook door het gebed. Niemand kon met Schaeffer

DOOR W. G. RIETKERK UTRECHT

spreken zonder te bidden. Of je nu atheïst was of ultra-gereformeerd, journalist of predikant, de omgang met Schaeffer werd bepaald door zijn bewogen en luisterend hart en de directheid van zijn gebed. „Het gebed van een rechtvaardige vermag veel, omdat er kracht aan verleend wordt”. Dat woord uit het N.T. mag in een terugblik op dr Schaeffers leven niet ontbreken.

Toch begon ik deze herdenking met een citaat van Luther. „Ook al erken ik ten stelligste ieder onderdeel van de waarheid van God behalve nu juist dat kleine onderdeel dat de wereld en de duivel op dat moment aanvallen, dan belijd ik Christus niet, hoe luidruchtig ik hem ook verkondig...”. In die woorden ligt aangeduid wat de kern is geweest van Schaeffers persoonlijkheid: *belijder van Christus* op het punt waar Christus beleden moest worden. Betrokken op onze tijd, niet in een tijdloos gewauwel maar met woorden als prikkelen. Zo noemt de Prediker de woorden van de wijze (12 : 11). Bij Schaeffer behoort daar zeker bij: met de inzet van zijn leven. Dat heeft op mij toch wel heel diepe indruk gemaakt. Marx heeft eens gezegd: de filosofen zijn tot nu toe alleen maar bezig geweest de wereld anders te interpreteren, het komt er van nu af aan op aan om ze te veranderen. Zoiets heb ik altijd in Schaeffer gevoeld. De gereformeerde leer had mij voldoende geleerd hoe verloren de wereld is zonder Christus, in Schaeffer ontmoette ik een mens die zijn leven op het spel zette om die wereld dan ook van nu af aan te veranderen.

1. Dit heeft alles te maken met zijn boek „Leven door de Geest”. Net als Luther was Schaeffer een verwoed bestrijder van ieder wetticisme en activisme. „The Lords work” kan alleen gedaan worden „in the Lords way”, d.i. in een actieve passiviteit. Niet triomfantelijk strijdend met een geheven bazuin maar in de toewijding „moment by moment” aan Christus die in ons zijn vruchten kan en wil en zal voortbrengen. In de statuten van l'Abri staat een heel veelzeggend zinnetje: het wordt in l'Abri als groot verschil gezien of wij spreken over mensen die Christus' kerk bouwen of over Christus die Zijn Kerk bouwt door mensen.

Voor Nederland en vooral voor Kerkelijk Nederland is dit het eerste waar ik als het om Schaeffer gaat over zou willen spreken. Christus belijden op het punt waar Hij beleden moet worden in de Nederlands gerefor-

meerde wereld betekent: het de vinger leggen bij verstarring en dode orthodoxie, die wel de waarheid kent maar er niet meer om huult of lacht, die zich isoleert van een verloren wereld, zonder de handen eraan vuil te maken, die méér door tradities en overleveringen der vaders beheerst wordt dan door de levende Heer.

2. Hieraan verbonden is Schaeffers betrokkenheid op de na-oorlogse Westerse samenleving. *Christus belijden* in Parijs in 1968 betekende voor Schaeffer: zich één weten met de mens die leeft zonder hoop. Op dezelfde wijze waarop Paulus erover spreekt in 1 Corinthe 9 : 21 „hun die zonder wet zijn ben ik geworden als zonder wet... hoewel persoonlijk niet zonder wet (want ik sta onder de wet van Christus) om hen, die zonder wet zijn te winnen. Uit deze diepe verbondenheid is het boek 'de God, die leeft' geboren. Bij theologen kan je genoeg verhandelingen vinden over de God-is-dood-theologie, in Schaeffers spreken klonk iets door dat dieper reikte. Hij was om met het N.T. te spreken (Judas : 22) barmhartig jegens velen die twijfelden en redde hen door hen uit het vuur te rukken. Hoe? Dat deed hij door allen die in dit levensgevoel vast zaten een stapje verder te duwen in de richting die zij zelf bewust of onbewust waren opgegaan. In feite ligt hier de kiem van Schaeffers spontaan gevonden en niet wetenschappelijk gefundeerde maar wel hoogst originele aanpak: De mensen een stapje verder dringen in de konsekwenties van hun zelfgekozen weg. Daarvoor moet je je in liefde met een ander vereenzelvigen en ook veel moed hebben. Schaeffer heeft velen de ogen ervoor geopend dat zij leefden „beyond the line of despair”. Deze voor Schaeffer zo klassieke uitdrukking „beneden de lijn van de wanhoop” werd gedragen door een totaalvisie op heel onze westerse cultuur die Schaeffer ons voordroeg als de apostel Paulus in Phil. 3 : 18 zegt „al wenende”. „It is cold outside there” is een andere uitspraak van hem. Zelf van nature een melancholisch mens „I am a profound worrier” had hij vrede alleen in het „van moment tot moment” omgaan met God. Dat „moment by moment” is opnieuw een kenmerkend woord van Schaeffer waarmee hij aansloot op de behoefte van het existentialistische levensklimaat van de 50-er en 60-er jaren. Hier en nu moet het gebeuren – in mijn zelfgekozen daad van zingeving, dat nam Schaeffer over als structuur voor zijn eigen christen-zijn. Hier en nu zal het gebeuren in mijn daad van overgave aan Christus die dan ook laat zien dat Hij de zingeving is van mijn leven.

Christus belijden in de 20e eeuw betekent: blikken in de bodemloze put van het nihilisme en zeggen: „en toch”! Schaeffer heeft de áánwezigheid van God voorgeleefd in een wereld waarin Hij als de Afwezige werd verworpen. Dat kan niet zonder de samenleving en haar noden betrokken te zijn. Geen enkel probleem in onze maatschappij bleef onbesproken in l'Abri en geen terrein van de cultuur onberoerd, want Christus heeft zeggenschap over héél het leven.

3. Dit leidt mij tenslotte in de derde en

¹⁾ Dit artikel is een herdenkingstoespraak uitgesproken op 2 juni '84 bij de inbezitname van het nieuwe l'Abri-huis in Utrecht.

laatste plaats naar Schaeffers „finale”. Vanaf ± 1975 tot zijn sterven in 1984 heeft Schaeffer zich met de inzet van zijn gehele persoon geworpen op de actuele politiek en maatschappelijke problemen van deze tijd. Hij was intussen door zijn boeken bekend geworden. Vooral in Amerika. In Nederland zond de E.O. de televisie-serie uit onder de titel „Hoe zouden wij dan leven”.

Deze film is kenmerkend voor Schaeffers benadering: achter de voorgrondsverschuiven voltrekken zich diepere veranderingen. „Deze veranderingen zijn zó ingrijpend, dat telkens als ik erop stuit me hetzelfde beeld in gedachten komt, het beeld van de aarde die diep onder de oppervlakte in beweging is en het landschap zó vervormt dat het zijn aangename vertrouwdeheid verliest. Volgens de geologische theorie van de platentectoniek steunt het aardoppervlak op reusachtige „platen” die het vastheid en stevigheid geven. Soms veranderen deze reusachtige geologische formaties van plaats en schuiven onder het oppervlak tegen elkaar. Deze bewegingen zijn misschien gering, maar langs de breuklijnen veroorzaken zij vulkaanuitbarstingen en aardbevingen.”

Deze woorden van een socioloog Daniël Yankelovich omschrijven wat Schaeffer waarnam: een cultuur die van zijn fundament afschoof. Onze westerse beschaving is gebouwd op de grondwaarheden van het christendom. Schaeffer laat zien hoe de opbloei van wetenschap en techniek, de politieke vrijheden van de westerse volken, de kunstuitingen en persoonlijke levensinstellingen en haar rangordening van waarden ondenkbaar zijn zonder de invloed van het Evangelie, dat ons bevrijdde uit de doem

van het heidendom. Wat gebeurt er echter vandaag onder onze eigen ogen? Het humanisme neemt de plaats in van het christendom. Met humanisme heeft Schaeffer niet bedoeld een bepaalde organisatie of groep mensen, neen hij duidde ermee aan die levenshouding die de mens in het middelpunt stelt en tot maatstaf van alle dingen maakt. Dat is het wat wij rondom ons waarnemen. Het humanisme kan echter geen goede basis vormen voor een samenleving. Het heeft een totaal ander werkelijkheidsbesef, nl. dat van een „toevallige” wereld, het stelt totaal andere waarden, nl. dat van het vrije beslissingsrecht en momentele geluk van de mens, en „last but not least” het is niet in staat echte zin te geven aan een menselijk bestaan dat eindigt in de dood.

Schaeffer heeft zijn laatste jaren ingezet om publiek en politiek, actueel en bewogen dit humanisme te bestrijden. Hij deed dit met de visie van Abraham Kuiper. In de Verenigde Staten heeft hij velen de ogen geopend voor wat er eigenlijk aan de hand is in onze cultuur en gemotiveerd om uit die ban van de persoonlijke vroomheid weg te breken in culturele en politieke betrokkenheid.

Christus belijden in 1980 betekende voor Schaeffer: het humanisme in zijn eigen hart en in de samenleving bestrijden. Zoals het doorbreekt in de consumptie-mentaliteit waarvoor zelfs de aarde geplunderd moet worden, zoals het uitbrak in de toenemende abortus-praktijk, en zichtbaar wordt in de ontkenning van school en samenleving.

Op dit laatste punt lijkt Schaeffer meer op Groen van Prinsterer dan op Kuiper. Deze streed in de 19e eeuw in Nederland voor de instandhouding van het christelijk karakter

van school, straat en maatschappij. Dat is het waarvoor Schaeffer zich de laatste tien jaar van zijn leven in Amerika heeft ingespannen. Hij hield van Europa uit de vijftiger en zestiger jaren – met zijn zwarte existentialisme en studentenrevoluties – maar de apathische tijd daarna van de grote matheid en de ik-cultuur verafschuwde hij zo dat hij zich er niet mee kon en wilde vereenzelvigen. Zijn blik trok weer terug naar Amerika waar hij aansloot bij een geestelijke opwekking uit de zestiger en zeventiger jaren en waar hij zich als een leeuw in het strijdtoneel wierp – tegen de afbreuk van het christelijk karakter van Amerika als „people under God”. Precies zoals Groen van Prinsterer streed tegen de revolutie en voor het Evangelie. Zó heeft Schaeffer gestreden voor „public prayer” op de scholen en tegen abortus – en dieper dan dat: tegen het terreinwinnende „humanisme”. Dat blijkt vooral in zijn boekje „Christian Manifesto”. Voor Europeanen is dat ’n politiek rechtse opstelling. Toch was het Schaeffer geweest die vóór voor de zeventiger jaren al schreef over milieuhygiëne en de dood van de mens.

Schaeffers afwijzing van de vredesbeweging is alleen te begrijpen voor wie geproefd heeft hoe diep de vredesbeweging door de geest van het humanisme beïnvloed is. Het communisme zag Schaeffer als de manifestatie van een humanisme dat ook in onze landen onderhuids doorwerkt.

Slotsom: nog lang zou ik door kunnen gaan met het bespreken van Schaeffers werk. Zijn samenwerking met Rookmaaker en visie op de kunst, zijn teleurstelling uitgedrukt in zijn laatste boek „The Great Evangelical disaster”, maar het voert te ver. Zijn erfenis blijft. Wij zullen er nog veel uit putten.

Ik begon met ’n citaat van Luther. Op de dag van Schaeffers overlijden las ik in een boek van W. Aalders „Theocratie of ideologie”, een citaat van Groen van Prinsterer (blz. 25) „De belijdenis waartoe men wordt geroepen staat telkens met de aard der tijden in verband. Het belijden waarin de kracht van het christelijk geloof zich openbaart, ligt niet altijd in het getrouwelijk opzeggen van al de artikelen van het geloof; niet altijd in een onvoorwaardelijk onderschrijven van de symbolische Schrift (= de belijdenis); zelfs niet in een prediking waarin geen enkel woord aangetroffen wordt, dat de meest rechtzinnige Keurmeester ergeren zou. Het belijden is het uitkomen voor de waarheid op het punt waar de verdediging bezwaarlijk is, waar het belijden met lijden vergezeld is. Gelijkt de aanval het kritieke punt aanwijst, zo volgt uit de aard van de verloochening de aard der belijdenis, welke in ieders tijdgewricht de gelovigen past. Daarvoor is moed nodig. Zoudt gij de onversaagdheid roemen van die Wachter die overal bij de hand is, behalve waar de vijand zich bevindt?” (Het Ned. Zendingsgenootschap, p. 139, 140).

In dit citaat van Groen van Prinsterer wordt gezinspeeld op Ezechiël 33 waar gesproken wordt over de wachter en diens taak op de muren van Sion. Aan dat hoofdstuk heeft Schaeffer de titel ontleent van zijn bekendste boek en film „Hoe zouden wij dan leven?”. De wachter wordt opgeroepen te spreken om Sion te waarschuwen en de goddeloze op te roepen zich te bekeren van zijn wegen. Zo’n wachter op Sions muren hebben wij in ons midden gehad. Wij danken God er voor en hopen in zijn voetspoor voort te gaan.

Ontmoetingsdag over „Zending en Gemeentevernieuwing”

De vernieuwing van de Gemeente heeft bijzondere gevolgen voor het zendingsgemeente zijn veraf en dichtbij. Aan dit belangrijke onderwerp – voor iedere gemeente en voor ieder gemeentelid – zal de ontmoetingsdag op zaterdag 16 juni a.s. worden gewijd. De heer Rob Berns zal spreken over 'zendingsgemeente zijn in Rotterdam', Herman Takken van de Stichting 'Evangelie en Moslims' over 'onze opdracht tegenover de ethnische minderheden', terwijl ds Wim Bouw, algemeen secretaris van de Bijbelse Medische Zendingsgemeenschap, zal spreken over 'zendingsgemeente voor veraf en dichtbij'.

Daarnaast zal een afgevaardigde naar de wereldwijde conferentie te Wheaton over „Ik zal mijn Gemeente bouwen” zal samenvatten wat deze conferentie voor de zendingsvisie van de plaatselijke gemeente kan betekenen in Nederland.

Deze ontmoetingsdag wordt gehouden in samenwerking tussen de Evangelische Alliantie en de Evangelische Zendingalliantie – tevens zijn ook de reformatische

Jeugd en vernieuwing van de Gemeente

Steeds vaker hoor je dat jongeren de kerk/Gemeente de rug toekeren. Regelmatig word je geconfronteerd met het feit dat we als kerk/Gemeente de jongeren niets meer te zeggen hebben. Keer op keer rijst de vraag: hoe komt dat?

De Evangelische Alliantie heeft besloten om de najaarsconferentie te wijden aan de problematiek van de relatie tussen jongeren en de kerk/Gemeente.

Het programma zal bestaan uit de volgende punten:

1. Wat is er met de Jeugd in de 80er jaren aan de hand

zendingsgenootschappen uitgenodigd.

De dag zal worden gehouden in Kerkelijk Centrum De Brug, Schuylenburgerweg 2, Amersfoort – aanvang 10.00 uur. Opgave aan het secretariaat van de E.A. – tel. 03438-13693 of Hoofdstraat 55, 3971 KB Driebergen.

– (een analyse over de jeugdcultuur);

2. Een analyse van de relatie tussen de Gemeente – Jeugd en Gezin;

3. Hoe betrekken we de Jeugd bij het werk van de Gemeente;

4. Hoe onderrichten we de Jeugd van onze Gemeente.

De conferentie zal worden gehouden van 14-16 nov. 1984 in De Bron te Dalfsen. De kosten zullen f 130,- bedragen. Voor studenten f 90,-. Inl. en opgave bij de Evangelische Alliantie, Hoofdstraat 55, 3971 KB Driebergen, tel. 03438-13693.

DRUKWERK

Keuze uit meer dan
1000
geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

Bij geboorte
en huwelijk
ontvangt u een
felicitatie-
pakket.

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”**
Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

Opbouw
wil
meer...
...abonnees!

Is uw
Zoon
Dochter
Familie
Vriendin
zelf al
geabonneerd
?

Meer voor Opbouw

o kennismakingsnummers
o abonnement

Naam
Adres
Postcode en plaats
Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder post-
zegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

VERSCHEENEN:

JOB

door
Ds. F. van Deursen

In fraaie stempelband met-goudtitel.
380 blz. — Prijs f 59,75

In de reeks De Voorzeide Leer zijn
nu over de H. Schrift de volgende
delen verschenen:

Ds. C. Vonk:	blz.	Prijs
Inl. Genesis-Exodus 2e dr.	528	f 69,90
Leviticus	768	f 39,10
Numeri-Deuteronomium	880	f 47,20
Jozua	360	f 42,65
Richteren, 2e druk	352	f 42,65
I en II Samuël, 2e druk ...	400	f 58,55
I en II Koningen	440	f 50,50
Jesaja	304	f 53,25
Jeremia Ezechiël	320	f 55,80
Hosea-Maleachi	352	f 58,05

Ds. F. van Deursen:

Psalmen I, 2e druk	416	f 44,15
Psalmen II, 2e druk	424	f 44,15
Spreuken	432	f 54,75
Job	380	f 59,75

„Op de jeugdverenigingen bij ons is
het afgelopen seizoen het bijbelboek
Spreuken behandeld met als hulp-
middel het werk van Van Deursen.
Ter navolging. Want in deze boeken
van „De Voorzeide Leer” wordt ons
uitstekend materiaal aangereikt dat
we bij preekwerk, catechese, per-
soonlijk en gemeenschappelijk bijbel-
onderzoek kunnen verwerken.
Koop, persoonlijk en als vereniging,
regelmatig een deel van „De Voor-
zeide Leer”. Ook dit deel van Ds.
van Deursen is zeer de moeite waard.
„Hartelijk aanbevolen”.

Ds. J. D. Houtman in het Week-
blad „Opbouw” in een bespre-
king van Ds. F. van Deursen,
Spreuken.

Degenen die alle over de H. Schrift
verschenen delen willen aanschaffen
kunnen ze direct ontvangen
desgewenst tegen betaling van
f 25,— per maand.

Volledig prospectus op aanvraag.

Lieboek en Hooijmeijer b.v.

SINGEL 55 — POSTBUS 2
2990 AA BARENDRECHT
TELEFOON 01806 - 12944 *
POSTREKENING 216828

Wist U dat

Evangelische Camping

„t BELOOFDE LAND”

in het voor- en najaar groeps-
accommodatie ter beschikking
heeft?

Denkt U eens aan ons voor
koffiebarweekend, reünie o.d.
Vraag folder.

Bosweg 17 — 3781 NG Voorthuizen

Meisje, 22 jaar,
zoekt

CORRESPONDENTIE- VRIEND(INN)EN

Beslist antwoord!

Br. onder nr. 10-6 bureau „Opbouw”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.

In de vrede van Christus is ont-
slapen, na een blij en dankbaar
leven

Susanna Antonia Bosch-van Kamp
2-6-1920 28-5-1984

De jaren, dat zij mij nog als vrouw
geschonken is geweest, heb ik,
en hebben mijn kinderen en klein-
kinderen, haar zeer liefgehad.

Amstelveen:
J. Bosch

Roswinkel:
Gerrit Jan en Willy
Geerte

Oisterwijk:
Andries en Greet
Otto Jan, Jenneke,
Margriet, Job

Amstelveen:
Truus en Bert

Camera Obscuralaan 408
1183 KJ Amstelveen

De begrafenis heeft inmiddels
plaatsgehad.

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD!

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84.
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitsluitend
bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

f 45,— per jaar of f 24,—
per halfjaar.
Buitenland f 55,— per jaar
of f 70,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Jonge vrouw, 28 jaar,
Ned. Geref., zoekt

SERIEUZE KENNISMAKING

met jongeman tot plm. 33 jaar.
Liefst ook Ned. Geref.

Br. onder nr. 9-6 bureau „Opbouw”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.

'k Zal dan gedurig bij U zijn
in al mijn noden, angst en pijn.
Ps. 73 : 12

Heden nam de Here, waar zij zo zeer naar verlangde, tot Zich onze lieve
moeder en oma

ANTONIA VEENHOF

sinds 12 december 1979 weduwe van Hendrik van Vulpen

op de leeftijd van 77 jaar.

Amersfoort: J. v. d. Brink-van Vulpen
W. v. d. Brink
Anja, Betty, Gert, Joke en Thea

Leerdam: G. Eland
W. Eland-Boer
Dicky, Wilma, Henk en Aart

Leerdam, 5 juni 1984

Westwal 25

Corresp.-adres: Kapelweg 51, 3818 BE Amersfoort

Onze moeder en oma is opgebaard in de rouwkamer van de begrafenis-
vereniging „Leerdam en Omstreken”, Noordwal 44 te Leerdam, waar ge-
legenheid tot condoleren is vrijdagavond van 7-8 uur.

De teraardebestelling zal plaatsvinden D.V. zaterdagmorgen 9 juni om
11.30 uur op de algemene begraafplaats, vanuit de aula Populierstraat,
waar om 11.00 uur een rouwdienst zal aanvangen.

Wenst u de begrafenis bij te wonen, dan wordt u verzocht om 10.50 uur
in de aula aanwezig te zijn.

Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur
ter drukkerij zijn.

Advertenties met een foto of tekening 1 week voor
verschijning van dit blad!